

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko

sv običnosti je mož.

«EDINOST» izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vsa leta je 36 gl., za pol leta 23 gl., za četrt leta 16 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročila, reklamacije in inserate prejema Opravištvo, via Torrente, »Nova tiskarna«.

Val dosti se pošiljajo Uredništva »via Torrente« »Nuova Tipografia« vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Vabilo na naročbo.

Nanašaje se na zadnje naše vabilo, izražamo nado, da se naši prijatelji in znanci potrudijo, da se razširi krog naših čitateljev. Naše dosedanje naročnike, kateri nam gotovo še dalje zvesti ostanejo, pa prosimo, naj naročbo ob pravem času ponovno, da se pošiljanje lista ne pretrga.

Naročniki v drugih krajih naj nam blagovoljno pošljejo denar po poštni nakaznici, ker je to najcenejša in najsigurnjša pot. Tudi nekateri stari dozniki naj se zdaj omajejo.

Naš list stane za vse leto 6 fr., za pol leta fr. 3, za četrt leta fr. 1 i pol, za 1 mesec 50 soldov.

Uredništvo in Upravištvo.

Srečno novo leto 1885.

Navada je, da se časnikarji v začetku leta ozirajo na prošlost in izražajo nade za bodočnost. Tudi mi spolnimo to svojo dolžnost. Pred vsem se ozirimo na splošno domovino, Avstrijo. — V prošlem letu so zopet Velikónemci poskusili napad na sedanjo nam Slovanom nekoliko bolj pravično vlado, ali propali so prav sramotno in zgubili so nado, da kedaj zopet pridejo na krmilo; — sedanja vlada se je v tem letu zdatno utrdila in stopi v novo leto trdnješa, nego kedaj poprej. — Enako je z večino parlamenta.

Desnica predobro poznajoč nevarnost na manjšega razdora, zvezala se je še tesneje in se ne boji bodočnosti; ona stopi v novo leto z nado, da se v njem začne se boljša doba, doba v kateri se uresničuje marsikatera opravičene zahteve in želje ljudstev, katera zastopa.

V naši ožji domovini smo imeli sicer v tem letu mnogo preprirov, tudi nepotrebnih; toda pri vsem tem smo videli, da se narodna ideja ne vmika, ampak da krepko napreduje; srce Slovenije, Kranjska, je k ljubju vsem preprirovam domačimi strankami, vendar le napredovala v narcdnem obzru. Zadnje dni tega leta pač greni belej Ljubljani sramotni propad zavoda, ki pa je bil osnova našemu narodu sovražne stranke; le škoda da je ta polom tudi nekatere poštene domače trgovce potegnol v svoj vrtinec. Delalno obrtno ljubljansko, oziroma Kranjsko prebivalstvo pa, ako Bog da, tudi to nesrečo k malo prebije. — Slabše se godi nam Slovincem na periferiji; ali pri vsem tem moremo z veseljem konstatirati da se je začel narcd na Koroškem, Štajerskem in na Primorskem v tem letu boriti z največo gorečnostjo za svojo narodnost.

PODLISTEK.

Kralj David.

Dovolite, gospod urednik, in ne ustrašite se me. Časnikarji imate navado razmišljati o raznih velicah praznikih v uvodnih člankih ali podlistkih o splošnih idealih. Zakaj ne bi tudi dojsnik poskusil srečo na tem polju. Ne ustrašite se me, tekmeča, pravim, vsaj si nisem izvolil božičnega praznika za svoje razmišljanje. Vam tedaj nisem segel v Vaše predpravice. Nego izvolil sem si 29. december. Zakaj 29. december? vprašate. Vsaj vendar 29. december ni poseben dan, nego 29. december je navaden dan brez vsega pomena. Vsako leto je 29. december 2 dni pred sklepom in družega nič. Prav imate, gospod urednik, ker sodite površno in zato vem, da mi radovoljno prepustite 29. december uže iz radovednosti, kaj povem. Dobro! Jaz imam 29. december za važen

Omeniti nam je pred vsem hude borbe n šega naroda v Trstu; potem častne borbe in primerno lepe zmage istrskih Slovanov za časa volitev v dež. zbor, in konečno pojave najplemenitejšega, najodločnejšega rodoljuba a goriških Slovincov o priliki prepovedi velike slavnosti v Gorci.

Vse to živahno gibanje našega naroda v tem letu nam je znamenje napredka in zatorej smemo v novo leto vzeti se seboj najlepše nade

Jutri se začne za vse avstrijske Slovence in še posebno nas Slovence jako važno novo leto, katero skriva v svojih gubah srečo in nesrečo.

Leto 1885 bode za nas največe važnosti, kajti v njem se bodo vršile nove volitve za državni zbor; borba bode velika, pretresujoča, kajti naši sovražniki uže zdaj pripravljajo skrajna sredstva, da bi nas privolitvah vrgli. — Toda posrečiti se jim to ne more; ampak smemo se nadejati, da se sedanja državnozborna večina še zdatno pomnoži, tako sicer, da jej bode mogoče celo prenarediti sedanjo nad vse mere nepravilno volilno postavo, kar bi za nas avstrijske Slovence pomenilo konečno zmago.

K temu naj pomore modrost naših narodnih voditeljev in božji blagoslov!

Mi Tržaški Slovenci pa bomo imeli v letu 1885. še drugo posebno hudo borbo: volitve v mestni in dež. zbor.

Naši sovražniki uže zdaj nastavljajo pasti, v katere hočejo vloviti naše vrle okoličane; toda nadejamo se, da Bog razsvetli naš rod in nas tako varuje sramote in še večega trpenja. Iz vsega srca torej povzdiguemo proti nebesom vroče želje, da bi vsi ti boji izvršili se ne čast in srečo našemu narodu, vsem Slovanom skupaj in našej milej Avstriji. Še posebno pa voščimo vsem našim prijateljem in padpornikom najboljše duševne in gnotne uspehe v letu 1885. katerih naj bi bil deležen tudi naš list, ki bode, kakor dosedaj vedno, tudi v nov-m letu z vso odločnostjo boril se proti sovražnikom našega naroda. Srečno novo leto 1885!

Narodnost in država.

(Dalje.)

Sicer pa je prihodnost Avstrije tudi v obliki zveze držav odvisna od nekega pogoja, meni pisatelj, — kateri pogoj pa uprav avtonomistične stranke jako križa račune: odnehati mora na vsej črti slovansko-federalistična zveza; kajti kedor hoče vzdržati državo, mora se udati v to, da se narodni ideali za toliko obrežejo, da morejo stati v okviru uže obstoječe države.

Pisatelj namreč meni, da ima prizadevanje narodnih strank, da bi

državo razdelile v vse polno samostalnih kraljestev in dežel, mnogo težav in nevarnosti v sebi.

Pisatelj teh nevarnosti noče natančneje dokazovati, omejiti se hoče temveč na popisovanje predrugačeb, katere so se vršile pod pritiskom razdeljenja države v ogerske in avstrijske polovici. Ogerska je gledé narodnosti skoraj v istem položaju, kakor Avstrija, kajti ako šteje mo prebivalstvo Ogerske na 15 1/2 milijonov, gotovo je v tem številu madjarski narod v manjšini; pri vsem tem pa ga je več, nego vsacega družega na Ogerskem živečega naroda posebe, Ogerska je torej prav tako, kakor Avstrija narodno mešana država, ali pri vsem tem so madjarski državniki odstranili težavnosti v takej meri, da se je Ogerska od leta 1866 sem jako trdno ustanovila na narodnej podlagi.

Komaj je Ogerska dosegla svojo politično neodvisnost, ko je šla z vso enerzijo na delo, da dobro izkoristi in utrdi ugodno svoje stališče. Glavno prizadetje ogerskih državnikov je bilo od prvoga začetka, da iz svoje države napravijo čisto narodno madjarsko državo. Leta 1867 je bilo kronanje, a uže leta 1868 je ogerski državni zbor sklenol postaviti o narodnostih, vsled katere obstoji v Ogerske le ena državna narodnost in je madjarski jezik bil proklican državnim jezikom.

To sicer ni spremenilo Madjarom neugodnih faktičnih razmer; ali ogerskim državnikom je bilo v prvi vrsti zato, da si pridobe postavna tla, na katerih se more nastaviti vzdigovalo (Hebel) madjarizovanja. S tem je bila naznačena pot, katere so se Madjari do denes vedno strogo držali, in ne brez uspeha.

Težavni položaj nasproti popolnoma slovanske Hrvatske pa se je kolikor mogoče najbolje odstranil z nagodbo, katera tej deželi zagotavlja notranjo avtonomijo in jej osiguruje narodno življenje.

Jako previden je bil ta korak, kajti z njim se je tudi zapredilo, da ne more v ogerskem parlamentu nikoli nastati kaka tako močno zedinjena

slovanska stranka, katera bi mogla razjedati moč parlamenta, kakor se to godi v avstrijskem parlamentu.

Tako torej vidimo, da Ogerska pred vsem svetom zatira druge narodnosti z očividnim namenom, da iz Ogerske napravi čisto madjarsko državo. Ali pa Ogerska tudi konečno doseže svoj namen, to je pač drugo prašanje, katero pripušča največe dvombe, kajti kolikor bolj se Ogerska država postavlja na čisto madjarsko narodna tla, toliko močnejše se razvija slovanska narodnost v Hrvatske, in gotovo prej ali slej pride do razpora mej Hrvati in Madjari, kateri utegne biti za Ogersko in Madjare osodopolen in strašno nevaren, kakor so uže pokazali začetki v poletju l. 1883., ki so bili le od daleč to, kar more v kratkem času nastati. (Tako piše nemški državnik, ki na Slovence manj ali več mrzi).

Za zdaj pa imajo Madjari na vsak način velikanske, nečuvene uspehe na svojej strani, tako sicer, da so postali uže bolj konservativni, kar je znamenje neke sigurnosti.

Jako globoko misleči in imenitni slovanski zgodovinar Jireček je v svojej novejši zgodovini Bolgarov pisal mej drugim, da so Madjari zagodza mej severnimi in južnimi Slovani. To prav dobro znajo Madjari, in ker poznajo veliko nevarnost, v kateri so; zato jim je skoraj odpustiti, ako si s tako silo prizadevajo prej ko prej in kolikor le mogoče zavarovati svojo narodnost, saj k temu jih sili nagib lastnega vzdržanja.

Ali strogo madjarizovanje je uže dosedaj vzbudilo mnogo nevolje po vsej državi in razvitek stvari v naši polovici tudi dosti vpliva na nezadovoljnost ogerskih narodnosti. Največja opreznost za Madjare pa tiči v razmerah na Balkanu in nek ogerski državnik sam je skoraj največ pripomogel, da so se tam osnovala razmere *obstanku Ogerske* jako nevarne.

Ako ne bode Avstrija Bosne in Hrcegovine dobro vladala in ako po kolonizaciji ne napreduje in ne da obema deželama značaja *narodno mešanih* dežel, kakor je to v sta-

dan iz razloga, ker rad pregledujem koledar. Pratike ne. Ta za me ni merodajna, ker nema vseh svetnikov, a še tiste, katere ima, samovoljno postavlja in prestavlja, kakor se jej zadi. Ne bodem Vas mučil z dokazi. Zadostuje naj eden. Prav dne 29. decembra ima včasih svetnika, včasih ga nema, včasih ga prestavi na prihodnji dan. Koledar pa dosledno stavi v dan 29. decembra kralja Davida.

David je tedaj uzrok, da vselej dne 29. decembra premišljujem o izreku nemškega Železnega Golijata: »Macht geht vor Recht«, kateri izrek je baš David sijajno ovrgel, kakor čitamo v starem testamentu, v prvi Samuelovej knjigi, 17. poglavje od 12. do 51. vrste. David je uže tukrat dobro vedel, da bode kdaj živel knez Bismark in tudi razni njegovi *pril kavci* epigoni!

Vem, da ste zdaj prepričani, da nas 29. december spomina jednega onih splošnih uzvišenih idealov, za katere se borikunno človečanstvo prav tako, kakor se borimo posamezniki za lepi ideal, da bi vladala pravica in ne sila. Dogodek, do pičice se strinjajoč z našimi časi, imamo

iz najstarejšega veka, ko je človečanstvo bilo še v povojih! Grčast mož, velikanske postave, pred katerim se je vse treslo, stopi iz sovražne Filisterske vrste in zaničuje izvoljeno ljudstvo na najsurovejši način. Evo me, kdo si upa blizu, reče jim in vse beži v divjem obupu in velikanskem strahu. Ne vedo si pomagati na nobeno stran in tedni minejo v strašnem pričakovanju, kaj bote. A velikan ponavlja svoje zasramovanje dan za dnem. V zadnjem trenutku pa pride rešitelj. Mlad, slaboten pastirček se ponudi Savlu, da se hoče bojevati z nesramnim preklinjevalcem. »Premagal sem uže leva in medveda, ki sta napadala mojo čredo«, dejal je, »in tedaj se ne strašim tuji tega neobrezanega Filistra«. In David je šel na Filistra in z nejnacim orožjem, z drobnim kamenčkom je premagal od nog do glave okovanega, dobro oroženega velikana, katerega je spremljal ščitonosec!

Cela istina naših časov je izražena v tej svetopisemskej pripovedki. Kdor ima moč, ta misli, da sme vse, da mu je vse dovoljeno. S podlim zaničevanjem zasa-

muje predrzneža, ki se upa dvomiti o njegovej mogočnosti. To se ve, da smo vendar uže toliko napredovali, da smo se rešili — vsaj v nekaterih obzirih — srednjeveško-nemškega »Faustrecht«. A prav tako neovrgljiva istina je, da se ostanki one gnjusne »pešne pravice« v precejšnji množini nahajajo pod plaščem humanitete še zdaj v veku, ko se toliko govori, piše, misli i sanjari o svobodi, napredku i pravici! Golijatov nikder ne manjka, naj se ta izraz rabi splošno ali osebno. A jedno nas vendar sili na vstrajanje, da ne postanemo pesimisti, tudi Davidi nastopajo, ki hladnokrvno premagujejo nizke izrodke človeštva, da se zavalé v blato in gnjus, naj jih uže spremlja ščitonosec ali ne.

Ideal popolnem doseči sicer ni mogoče, nego samo približati se mu. Po ustrajnem, neutrudljivem naporu omeji človečanstvo dan za dnem bolj kugo, ki ga davi in konečni uspeh mora biti: da zavlada *dist. sveta pravica*, a se sila zavrne v svoje meje, kder je potrebna, kder je na svojem mestu. Podgrad, 29. decem. 1884.

rejših časih storila z Bukovino, potem ne bode skoraj mogoče odstraniti za Ogrsko največje nevarnosti, da se namreč osnuje neka južno slovanska država. Prav je, da Ogrji, ki so preveč samosvesti, in so se uže dali zapeljati v nevarno veterinarsko politiko, to nevarnost še ob času spoznajo, akoprem utegne morda tudi to spoznanje prekesno biti.

Vse drugače, nego v Ogrskeji, stojé reči v naši avstrijskeji polovici države. Tudi pri nas so imeli dogodki leta 1866 jako odločilne nastopke. — Vsled nagodbe z Ogrsko je padlo ministerstvo Belcredijevo in mislilo se je, da se vrnejo v Avstrijo boljši časi in da dualizem postane zadnja državnopravna oblika, tako sicer, da takraj Litave Nemci prav tako prevzemó izključljivo vodstvo, kakor so ga prevzeli onkraj Litave Madjari, nadejati se je bilo, da nastopi doba mirnega razvitka in da se federalizem in reakcionarjem za vedno zapro vrata. Ali kmalo se je pokazala stvar vse drugače. — Imeli smo meščansko Giskrino ministerstvo, ali ono je šlo in zapustilo še večja bremena, nego smo jih imeli poprej. Prevaga Poljakov, kateri so si celo od Giskrinega ministerstva izposlovali popolno polonizovanje Galicije, postajala je vedno občutljivejša in s kabineto Hohenwartovim je bil dan dokaz, da ogrska nagodba ni le ne prinesla miru, ampak da je težave še poostriala. In vendar je takraj Litave razmerje Nemcev proti drugim narodnostim še ugodneje, nego ono Madjarov proti Nemadjarom v ogrskeji polovici, kajti Nemci so nasproti vsem posameznim narodnostim v naši polovici države v veliki večini. Najprej so Nemci zastopali državno edinost, Slovani pa so zahtevali večjo avtonomijo za vse razne dežele.

Ali kmalo so se pokazali vsi drugi nagibi. Nemci in Slovani so pokazali pravo barvo; prvi si ne dadó izviti iz rok prvenstva v državi, mej tem ko Slovani na to merijo, da se mej seboj tesno zedinijo, tako si zagotovijo večino v parlamentu ter dobe vladajoče stališče in voditeljstvo v svoje roke — načrt, kateri se je izmislil in izpeljal z veliko spretnostjo.

Centralizem in federalizem je enim in drugim le sredstvo v dosego namena; Slovani so bolj sprejemljivi za narodno idejo, nego Nemci, pri katerih večkrat odskoči kaka frakcija, kakor je ona demokratov ali klerikalcev, ki iščejo tu in tam se Slovani dotikljaja, mej tem ko Slovonom narodna razburjenost tega ne dopušča, k ljubu mnogih notranjih razporov mej njimi, kateri pa gotovo pridejo na dan, kadar bi slovanska narodna ideja zmagala zoper svoje protivnike.

Ko pisatelj centralizem in federalizem tja postavlja kot prazni krog, pridruži obema tema pojmemá še enakopravnost, o kateri pravi, da je neka slabo razumljena ideja, katera dela in bo delala vedno večjo zmešnjavo; sklicuje se potem na ogrskega državnika Eötvös-a, kateri je pisal uže leta 1851, da bi enakopravnost v svojem nadaljnem razvitku Avstrijo dovedla do propada. — Pod enakopravnostjo umejo Poljaki odpravo nemškega jezika in polonizovanje dežele, prav tako Čehi, in Slovenci hočejo spodrinoti se svojim slovanskim narečjem, ki ni niti pismeno razvit, mej njimi uže vkoreninjeno svetovno nemščino. — Tukaj se nam zopet kaže centralist prave baže, — ali zelo nespameten in nespreten. Poljakom zameriti, ako odpravljajo nemščino

iz šol in uradov, ko je vendar znano, da imajo bogato in starejšo domačo literaturo, nego Nemci, in o slovenskem jeziku govoriti, da še ni pismeno razvit, to se pač pravi sovinstično prezirati obstoječa fakta, katerih ne bi mogel odstraniti napuh še toliko Bismarkov in tak pisatelj Nemece se upa še trditi, da so skoraj vsi narodi šovinisti razun Nemcev.

Čuditi pa se je vendar bivšemu ministru, da mej tem, ko ovaja tolik strah pred Slovanstvom, in Ogrskom celó prorokuje skoraj gotov propad uprav zarad Slovanov, pri vsem tem pa duševni razvitek Slovanov tako malo ceni, ker ga najbrže tudi v resnici premalo pozna, kakor smo uže enkrat očitili mu, da Turčijo boljše pozna od Avstrije.

Enakopravnost je pisatelju le pretveza, pod katero se dela narodna agitacija. Čudi se, da se deželni jeziki proti stavijo nemščini in pravi, da bi se morali mi Slovani učiti od belgijskih Flamingov, kateri so se podvrgli, akoprem v večini, jeziku francoske manjšine in to, ker država potrebuje le enega osrednjega jezika.

Uprav zato ne bi se smelo v Avstriji niti za trenotek dvomiti nad tem, da mora biti nemški jezik uradni jezik vse države, jezik državne administracije in javnega življenja, in pri vsem tem se hoče v Galiciji, v Českeji in v južno-slovanskih deželah uvesti deželni jezik tudi kot skoz in skoz uradni in občevalni in popolnoma odpraviti nemščina.

To se g. Kremerju tako čudno zdi, da iz tega prav tako čudno sklepa, da mora Avstrija poginot, ako se na tak način razdeli v narodne grupe, kakor je tudi Palacky uže leta 1848. v Pragi na slovanskem kongresu nasvetoval. (Avstrija bi se imela po tem nasvetu razdeliti v te le grupe: V Poljsko, v Česko z Moravsko in Šlezijo, v Nemško, južno Slovansko, h kateri zadnji bi spadala Kranjska, spodnja Štajerska in vse tri Primorske dežele, vsaka grupa bi potem imela svojega kancelarja ali ministra v ministerskem svetu). Do tega utegne Avstrijo pripeljati enakopravnost, kliče enfačno pisatelj, da se celo odstranijo pravi Avstrijski uradniki, na katerih sloni Avstrija, ter nadomesté z narodnimi elementi!

Da bi Avstrija torej to postala, kar je po naravi in zgodovini, tega pisatelj ne more razumeti.

Narodno mešana država, pravi nadalje, ima svojo moč v porazumu deležnikov; vsaka narodnost mora do neke mere narodne čute podrediti skupnemu namenu in ta namen ni le ohranitev, ampak tudi vedno boljši razvitek države v po naravi zaznamovanih mu strugah, katere ne more zapustiti brez nevarnosti. Čisto narodna država je naravno močnejša od mešane, ali zadnja mora toliko bolj gledati, da napravi edinost in mir mej svojimi ljudstvi. Da se pa to v Avstriji doseže, je treba pred vsem gojiti duševno in gmotno blagost državljanov, potem pa mora slediti vedno dosledno razvijanje in napredovanje na danej historičnej podlagi, torej ne omahljivosti v politiki; ali pogledjmo, kako si pisatelj predstavlja historično podlago.

On pravi, da prvo zrno države, pri nas vojvodina Avstrija, mora vedno biti odločilno na razvijanje države, tam mora vedno ostati glavna točka ravnotežja vse države. To hoče biti sopot dokaz, da le Nemcem je odločena uloga državnega voditeljstva.

Kedo pa ne vidi na prvi mah, da se ta učena ekselenca ozira le na

en oddelek avstrijske zgodovine, namreč na oni od leta 1848 sem, in da prezira pravi historični razvitek Avstrije, ki je bil skoz 30 let le siloma suspendiran; v staro avstrijsko zgodovinsko strugo se je baš sopot prišlo, ko je vlada začela sopot poravnave z raznimi ljudstvi, mej suspensijo zgodovinskega razvitka Avstrije pa je prišel še nov faktor, ki je še bolj silil Avstrijo, da se sopot vrne na staro zgodovinsko pot, in ta faktor je pač zavešt narodov, narodna ideja, kateri vendar pisatelj sam in po vsej pravici pripisuje največo cržavotvorno moč. Mi prašamo samo to pisatelja: ali bi mogla naša država obstati, ako bi se vstavljala narodnej ideji po vsej Evropi pripoznani in do skrajnosti gojeni?

Naposled nam učeni pisatelj predstavlja Turčijo, katero on boljše pozna od Avstrije, ali mi mu ne bomo sledili v Carigrad, ker pri nas so kmetje uže v prvem začetku tega stoletja prerokovali, da čez 100 let se bode na Aja Sofiji sopot svetil križ namesto polumesca, in to prorokovanje ni bilo babjeverstvo, ono sloni na etičnem prepričanju, da kristjanska morala mora zmagati čez berbarsko ljudstvo, tudi je pri nas znajo, da bode baš Rus zasadi svetil križ na Ajo Sofijo in vse naše ljudstvo sluti uže dolgo, da se to počasi ali se železno voljo in gotovostjo vrši, le bivši minister morda še misli, da je za Turčijo še kako mazilo. Ali to je čudno, da baš on hoče z osodo Turčije plašiti avstrijske državnike. Začetek in pogoji obstanka Avstrije, nje zgodovinski razvitek je ves drugačen od Turčije, in res je, da Avstrija ne sme zatajiti svoje zgodovine; ali ta je drugačna, nego si jo tolmači pisatelj.

Vzajemnost duševnih in gmotnih interesov je po pisatelju (tudi drugi boljši pisatelj o narodnosti, Gumplovitz, trdi to) oni mavec, ki drži skupaj državo in je torej glavna državna ideja. V Avstriji so po njemu le Nemci nositelji te ideje, kar pa ni res, kakor ni res, da so uprav Nemci državo osnovali, ampak osnovala so jo razna ljudstva in po mirnem potu, in ne more se govoriti o kulturnej atrakciji ali pa pridobitvi z močjo.

Nemci v Avstriji naj bodo spoštovani, ker so del naroda, ki ima sijajno zgodovino; nemški jezik naj ostane osrednje dunajske vlade jezik; ali ta jezik naj ne bode sredstvo za terorizovanje avstrijskih narodov, katerim naj se daje prilika, da se po svoje razvijajo, kakor to delajo Italijani in Francosje v Švici in Flamingi v Belgiji; politična osnova Avstrije pa uaj postane federalistična, ker svobodi najbolj primerna in ker v njej edino vidijo ljudstva garancijo proti posilnej germanizaciji. Le na takej podlagi more Avstrija še mnoga stoletja trdna stati v vsakem viharju.

(Konec 1. oddelka, sledita pa še 2 članka.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Iz državnega zbora moramo omeniti še neke važne interpelacije dne 17. t. m., katero je stavilo več državnih poslancev, in katero je posebno priporočal ter se zanjo potozal naš poslanec, g. Naberger. Ta interpelacija na ministra za deželno bran se v posnetku tako le glasi: Avstrijski brambena zakon od 5. decembra 1868 določa v §. 17, da je edini sin za preživljenje nezmožnega očeta. In po očetovej smrti edini vnuk za preživljenje nezmožnega deda, začasno oproščen dolžnosti vstopa v stojno vojsko, vojno mornarico ali v de-

želno brambo, če so otroci, zakonski in telesni, in če je od njih oproščenja odvisna hranitev roditeljev, ali starih roditeljev, in če jih tudi res hranijo.

Razsodba o tem, ali se nahajajo postavljeni pogoji za začasno oproščenje, pripada po §. 17 in 32 stavnej komisiji, prizive razsoja ministerstvo za deželno bran, dalša pritožba pa ni dopuščena.

Natančnije določbe o nezmožnosti preživljenja ni v omenjenem zakonu. Temu nasproti pa je visoko c. k. ministerstvo te postavne pojme po ukaznem potu določilo in tako zelo omejilo, da se pod nezmožnostjo preživljenja mora umeti le popolnoma in trajajoča nezmožnost za kako preskrbovanje (Interpelacija tukaj navaja celo vrsto pridržkov).

To tolmačenje zakona, ki se je po ukaznem potu razglasilo upravnim gospodkam, pa zakon sam zelo omejuje in tedaj nasprotuje ustavi, ker se vsaka naredba, ki kak zakon omejuje, razširja ali tolmači, more dati le po postavnem potu, ne pa potu ukazov, predpisov ali podukov.

Ljudstvo hudo čuti to po ukaznem potu dano omejitev postavnih pravic in sicer toliko bolj, ker se odpusti za čas miru zelo krčijo. Vsled tega pa poljedelstvo zelo trpi in ima država mnogo nepotrebnih stroškov. Poslanci tedaj stavijo to-le Interpelacijo: Kako mblti njegova prevzvišenost, minister za deželno bran opravičiti po potu ukazov, predpisov in podukov zaukazane omejitve tolmačenja §§. 17. in 27. brambenega zakona, in ali ima njegova prevzvišenost voljo, preklicati jih ter prepustiti tolmačenje zakona avobodnej sodbi pri vsakem primerljaji za razsodbo poklicanih gospodk in komisij.

Da se avstrijsko-ogerskeji trgovskeji mornarici pomore, obrnole se je naše ministerstvo na ogrsko ministerstvo, da se skupno posvetujeta o stanji trgovskeji mornarice in pomoških, ki obvarujejo nje propadanje. Ogrsko ministerstvo je v načelu temu nasvetu pritrdilo, vendar s to promembo, da se sestavi dve enketi, ena za Avstrijo in druga za Ogrsko, ki bosta vsaka posebe se posvetovali. Še le na podlogi sklepov teh posvetovanj stopiti potem obe vladi v dogovor. Avstrijska enketa bode v Trstu in se za to delajo uže priprave.

Žalostne tragedije tatin pri bankah še ni konec. Na Dunaji sta se ustrelila oba glavarja znamenite trgovskeji hiše Woltitz, ker sta prišla v denarne zadrege. Preiskava o Kufflerjevej zadevi je uže, dokazala da si je ta mož znal v zadnjih dveh letih pridobiti devet milijonov in pol tujega-premoženja. Ministe rstvo pripravlja ukaz, po katerem se uvede ostreje nadzorovanje bank glede varnosti zaupanih vlog.

Volitev o brnsko trgovsko sbornico je trgovinski minister unčlil ter zaukazal, naj se razpiše nova volitev.

V hrvatski sabor zarad snežnih zametov niso mogli o določnem času priti poslanci iz zgornje granice; vsled tega klubi niso storili nikakih sklepov. Ban se je 28. t. m. udeležil klubove seje narodne stranke.

V prvaj seji hrvatskega sabora, 29 t. m. so bili pričujoči le udje narodne stranke in tisti, ki ne pripadajo k nobenej stranki. Načelnik Hrvat je poročal o sprejemu adresne deputacije pri cesarju. Potem se je prečitale kraljevo pismo, ki želji deželnega zbora zastran sklicanja regnikolarne deputacije toliko rajše ustrezta, ker je cesar iz adrese uvidel, da se deželni zbor prizadeva v ta namen, da se vsaka dvomba odstrani pri nagodbenem zakonu. Narodna stranka je povabila klub neodvisne stranke, naj priporoči dva uda za regnikolarno deputacijo ter določila imenik regnikolarne deputacije, v kateri sta bila sprejeta dva uda neodvisne stranke. Starčevićeva stranka pa ni dobila vabila, ker nagodbenih zakonov ne pripoznava.

Vnanje dežele.

Papež je ruskemu carju pisal pismo, v katerem mej drugim omenja tudi tisočletnice slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda.

Italijanska vlada se vedno bolj pripravlja za pridobitev naselbin v Afriki

vzlasti v rudičem morji. Poslala je uže v Asab vojne ladije »Vedetta», »Castelfidardo», »Vittoria Colonna» in »Messaggiere»; tem ladijam se pridruži še vojna ladija »Giovanni Bausan», ki je bila na račun italijanske vlade sestana in oborožena na Anglškem, in katerej poveljnik je vojvoda Thomas. Razen tega se pripravljata tudi v Genovi ekspedicija v omenjene kraje. Angleška vlada pa tej ekspediciji ni dobrohotna in je italijanski vladi naznanila, da to ekspedicijo le tedaj dopusti, ako bo Italija v egiptovskem pršašnji podpirala angleške predloge.

V francoskem senatu sta 27. t. m. Batbie in Buffet govorila zoper obdačevanje cerkvenih zavodov, ker je v škodo ubogim ljudem, vendar pa se je potem načelulo sprejelo obdačevanje z 167 glasovi proti 102. Potem pa je senat sprejel ves proračun glede dohodka z 147 glasovi proti 134. Desnica ni glasovala, ampak predložila izjavo, da ne more glasovati za proračun, ker nasprotuje finančnim pravicam države.

Francoska poslanska zbornica je 29. t. m. sprejela začasni kredit, ki znaša eno milijardo frankov, z 351 glasovi proti 127, senat pa z 192 glasovi proti 3, na to se je državni zbor zaključil.

iz Egipta se poroča, da je Nubar paša dobil ukaz od angleške vlade, da skliče državni zbor, da presodi šnitjanje zemljiškega davka in finančno krizo, katera Evropo zavezuje, da sprejme angleške predloge. Namestni kralj pa se je temu ustavil i neče sklicati državnega zbora.

DOPISI.

iz Sv. Ivana, 29. decembra. — (Izv. dop.) — Zelo žalostno i resnično za nas okoličane, da nam očitajo, da vse premalo čitamo naš časnik, ali nič manj tužno za nas, ko v vsem Trstu i okolici naši inteligentni može v »Edinost» vse premalo dopisujejo. Res je, da važno je znati, kaj se po obširnem svetu godi, ali še bolj koristno je nam Tržičanom in okoličanom, da zvedemo kaj se na domačem ognjišču kuha, i najmanje vsaka štev. Edinosti bi morala donesti po endopis ali kak članek iz Trsta ali okolice. Intelligentnih mož imamo, le malo poštovanosti bi bilo treba in gotovo bi se list Edinost v okolici veliko več razširil i to v korist mesta in okolice.

Na sv. Štefana večer je naše mlado pevsko društvo »Zora» napravilo podoknico našemu velečestitemu gosp. županu in velezasluznemu gosp. poslancu Nadlišku, in priložnost so imeli videti naši nasprotniki, katero društvo je na poštenjši podlagi osnovano, »Zora» ali »Cikorija». To vam je bil prizor v tamnej noči z 16, svetilnicami s cesarskim orlom na šipah 50 pevcev spremeljanih od stotin rodoljubov prepevajoč najnovije slovanske melodije; še celo ovi glasoviti postrešček se je spominjal, da ga je slovenska mati rodila in pozabil, da je odpadnik pristaš nam nasprotni stranke in se pevcem pridružil. Tudi rudičevbrki žrjal je v nedeljo popoldne izletel do Talje, da malo porogovili, ali varal se je, ker endotni narodnjaci so ga osteli, kakor je zaslužil, kajti tam ni Italija, le krčmar, vrli narodnjak je ponosen, da se je 1859 kakor vojak v Italiji bil.

Ko bode ta štev. lista romala po slovenskem svetu, takrat bo uže to leto v večnosti, toraj čestita za novo leto vaš Miče.

iz Doline, 28. dec. — (Izv. dop.) — V nedeljo 21. t. m. je imela naša Čitalnica svoj redni letni občni zbor. Iz poročil: tajnikovega, blagajnikovega in knjiž. povzete, pokaže se nam, da Čitalnica stopa vedno na trdnjša tla — da napreduje, kajti število udov od leta do leta raste, društvena knjižica se množi. Veselilni odsek si pa prizadeva, vsako leto več in lepših vesellic, našemu ljuilstvu v probujo in napredek, prirejati. Tako napravi prvo letošnjo veselico v dan sv. treh kraljev z govorom, petjem, deklamacijo, igro »srečno novo leto» in srečkanjem. Nadejamo se mnoge udeležbe od čestitih naših sosedov, pa tudi č. gostov iz Trsta.

Še nekaj veselega mi je zabilježiti. Naše srenjsko županstvo in starešinstvo si neumorno prizadeva, Dolino olepšati in vsestransko povzdignoti. V par letih je napravilo sredi vasi vodnjak, nad kojim stoji »Spominika» tabora, krasno ograjen, stražnico in jetnišnico, mrtvašnico na pokopališču; s zdatno podporo č. g. kanonika dozidalo in olepšalo se je okoli cerkve,

naredilo železna vrata itd. In zdaj pa porbirata starešini milodare za popravo cerkve sv. Trojice v Kroglah, kar je zopet vse hvale vredno.

V dan sv. Štefana se je konstituiral čital. odbor. Predsednik č. g. kanonik, podpredsednik And. Vrtovec, tajnik in knjižničar g. Josip Pangerc, blagajnik g. Ivan Sancin; odborniki gg. L. Vodopivec, P. Ota, A. Božič.

V Atenah Istrskih Lahonov dne 28. decembra. Kto bi mogel nasprotovati najhujšim sovražnikom Slovanov? Koliko je tučih v Kopru, ki nas javno obrekujejo in nam krajšajo naše pravice? Mej one spada v prvej vrsti bivši župan koprski in deželni poslanec advokat dr. Gambini in peščica drugih. To nam posebno jasno dokazuje tu izhajajoči list »Patria», kojega vodja se imenuje Gambini, najimenitliši dopisatelj pa je gosp. B.—.

Ali morda Gambini res misli, da predrzne laži v resnico spremeniti? More biti pa meni, da je vsemogočen, kojo lastnost mu celo nekateri Koprčani pripisujejo. saj pravijo, da je s hudicem v zvezi. Resnično na meni, da z svojimi lažnjivimi dopisi v Patriji prevari pošteno ljudstvo in oslepari slavno sodišče.

Pa on se jako moti, saj je tudi za Slovence pravica v avstrijski državi. Mi nismo nikakor sovražni poštenim Italijanom, ali taci ljudi, kakor se jih v Kopru nabaja, da Slovanom celo po življenji stržejo, vendar ne moremo zagovarjati. Žalobog so mej onimi tudi taki, ki opravljajo javne službe in od presvitlega našega cesarja dobivajo plače.

Sicer je majhna peščica takih rogoviležev, a ti provzročujejo velike nesloge, kajti oni vedno pazi, na kak način bi izdali državo; pa upajmo, da jih prej ali kesnjeje doseže zaslužena kazen.

Ali ni to vnebovpijoč greh, da se Gambini po Kopru hvali, da je zopet prevaral sodišče, ker je vseh 15 dijakov pogubil? Ali ne zasluži on zavoljo te javne laži hude kazni? Le naj počaka, da sodišče razsodi stvar. Koliko večja pregreha pa je še, da on v svojej Patriji troi, da je bil on napaden in da je le v silu, ko se je branil, ranil dijaka.

Isto tako je podučil svojega stričnika Derin-a, naj naredi krivo tožbo zoper onih 15 dijakov, ki so bili 19. nov. leta 1884. napadeni od onih treh Lahonov. Lep izgled daje svojemu stričniku dr. Gambini. S tako prekanjenostjo in zvijačo se hoče Gambini smuzniti pravici. Zakaj pa je postal natararico pivarne »Vapporetto» k ranjenemu dijaku, da bi se z njim na kak način poravnal, kar bi bilo boljše za njega in za dijake? Gotovo bi bilo boljše za Gambini-ja, ko bi odstopil od tožbe ranjenec, ali slabše bi bilo za nas Slovence; prvič bi bila velika sramota, drugič pa bi se Gambini hvalil, da more tudi Slovence podkupiti, kakor Italijane; kajti on se večkrat prepira tudi z svojimi rojaki, Gambinijeva krvočnosti do Slovencev pa je uže sploh znana. Pred nekaterimi leti je čakal nekega slovenskega dijaka pred hišnimi vrati z revolverjem, da bi ga ustrelil. Ali oni dijak je uže poprej opazil Gambinijev načrt, ter šel v spremstvu policije v svoje stanovanje.

Kedo je ukazal v pivarni »Vapporetto» nekemu finanču, naj predere gotovega »Romagno» z mečem. Financ ga uboga in prouzroči smrt Romagno-vo. Zadnji je bil kaznovan, a nekdo se je izrezal s tem, da je brate umrlega vsakega z 100 gl. podkupil. Takrat mu je prav res peklenšček pomagal, bodemo videli, če mu pomore sedaj tudi.

Hvala Bogu, naši vrli Slovenci še niso tako zabredli, da bi se dali od lahonskega rogovileža podkupiti.

Gambini piše tudi v svojej Patriji, da so ga 19. novem. 1884. dijaki provocirali s tem, ker so godili na glasovir cesarsko pesem. Ali se more v Avstriji provocirati s cesarsko himno državnega moža, advokata, deželnega poslanca in bivšega župana? Vsak bi rekel, to je nemogoče. Ali je vreden mož, kojega žali avstrijska himna, da opravlja državno službo advokata, da vleče plačo od avstrijskih podložnikov? Takovi može bi kaj hitro pogubili državo, hvala Bogu, da jih je malo.

Dr. Gambini je res izvrsten advokat, pa ne za Avstrijo, ampak za Italijo in žletti bi bilo, da se tja pobere, kar bi gotovo 3 četrtine Koprčanov veselilo. Saj je tudi njegova želja, da bi se spremenila Istra v italijansko provinco; naj le deluje na to, dokler ga ne ustavijo. Saj mu slavno glavarstvo ne zadržava zastoj vsako drugo Patrijo.

Soselno ošabna je Patrija na umrlega dr. Combi-ja, nekdanjega advokata v Benetkah, rodoma Koprčana, ki je moral iz Kopra v Benetke pobegniti, da je ušel smrtnej kazni radi izdajalstva. Tega moža hoče Patria naravnost v svetnika posvetiti. 27. dec. 1884. so prejeli dijaki tukajšnjega učiteljčica sakrament presv. rešni. t-lesa. Gospod katehet Slovencev je obhajal dijake. Ker je videl duhovnik, da so okolo

oltarja sami Slovenci, milo se mu je storilo in izgovoril je besede: »Gospod! jaz nisem vreden, da greš pod mojo streho, ampak le z besedo reci in ozdravljena bo moja duša» v slovenskem jeziku. To je navzočih 5 italijanskih dijakov tako razkačilo, da so kar pri oltarji jeli kregati se in vpiti: »No! non vogilamo dio schiavo». (Nočemo prejeti Boga sužnih). (Slovencev?) Hoteli so kar otti od oltarja, a vendar so se premislili, ter prešli sv. rešne telo.

Prišedši na ulico pa so začeli psovati Slovence in njih jezik, taka je kultura italijanske mladine.

Še tisti dan se je ustanovila na stanovanji mestnega učitelja Fabretto-ja, kojega sin je tudi na učiteljski, zarota zoper Slovence; hoteli so odpraviti slovensko petje pri dijaškej maši in razposlali so po Kopru anonimna pisma, v katerih so kateheta Slovencev obrekovali in se norčevali iz svetih naredeb rekoč, da ni slovenskega Boga i t. d. Naj se omeni, da ste v zvezi te zarote na prvem mestu Fabretta žena in hči. Oni se tudi hvalite, da nosite na prsih italijanskega kralja in da bodete do zadnjega dihljeja z Italijo držali. Tega jim sicer ne zamerimo, saj one dve živite od Italije, ker gosp. je c. k. avstrijski učitelj in gotovo ga plačuje Italija. One dve posebno obrekujejo Slovence, a vendar jih imate po 3—4 na stanovanji, da se lože preživete. Gospodar je sicer poštenjak, ali ženski ga zapeljujete.

Treba je tudi objaviti, da Patria v nekem članku poudarja, da radi Slovencev nočejo zabajati dijaki tukajšnje italijanske gimnazije na tukajšnje učiteljske. Tega pa Patria nič ne omenja, da jih je uže mnogo prišlo iz 5. in tudi 6. gimnazijalke k sprejemnemu izpitu in večinoma so propadli, ali pa le redko kedaj naredi kak izpit za 1. tečaj.

Mnogo in mnogo stvari se godi v Kopru, ki sosebo nas Slovence žalijo in jasno kažejo, da postopanje proti irendentizmu je še premalo energično. Vendar upajmo, da tudi nas čaka boljša doba.

Sedaj se poslavljamo s zagotovilom, da se tedaj zopet oglasimo, kadar bode treba.

iz Brega, dne 26. decembra. — (Izv. dop.) — Nekaj časa sem se zapazuje, da so nekateri nepoklicani posamezniki, kakor nekateri cele srenje začele proti svojim učiteljem ščuvati, opravljati in celo tožiti. Mej temi srenjami stli se odlikovali srenja Rimanuje in Ospu, kar jima gotovo ni v čast.

Pravica, oprta na mirno vstrajno in pošteno delovanje, spolnujoč kolikor mogoče natanko dolžnosti svojega stanu, junška zrnaga osramoti ščuvalce, kar se je tudi po pravici dogodilo omenjenema srenjama. Hujše pa je še, ako se spletke za hrbtom delajo, kar bodi za zdaj v svarjenje nekaterim.

V Pevirju, dne 27. decembra. — Mnogo časa je v našej šoli vladala smrtna tihta, ker ni bilo nobenega, da bi jo bil iz smrtnega spanja izdramil, in tudi v našej farnej cerkvi je bilo žalostno, kakor da bi vedno trajal veliki petek; naše krasne orglje so žalostno molčale, ker ni bilo človeka, da bi jih iz tužnega molčanja zbudil.

Kar naglo pa, hvala Bogu, vse se je na radost naših faranov spreobrnilo, poslali so nam mladega in izvrstnega učitelja, domačina Svitoslava Silo, ki je poprej služboval v Zgoniku, prva njegova skrb je bila, da bi šolske otroke v red spravil in zapuščeno mladino k poučevanju zbudil, kar se mu je tudi posrečilo. Otroci prav pridno šolo obiskujejo, da nikdar poprej ne tako. Če prav je v našej šoli veliko število otrok, da jih mora po 6 do 7 v enej klopi sedeti, vendar se uže zdi vidi, da ni njegov trud zastoj; otroci se pridno učé, in kadar se domov vračajo, veselo prepevajo vesele pesmice, ki so se jih v šoli naučili, tako da jih je veselje poslušati. Pa tudi v našej cerkvi se je vse veselo spremenilo, ker naš g. učitelj je tudi izvrsten orglar in pevec, on tudi tukaj ni križem rok držil, ampak zbral je fante in tudi nekatere mlade može, kateri so za petje sposobni in vsak večer, če so le imeli fante čas, pridno jih je učil, in uže do 20. otabra, ko je bila tukaj birma, izučil jih je toliko, da ga je milostljivi gospod škof za njegov trud očitno pohvalil, ali še le te božične praznike smo izvedeli, kaj vse trud in dobra volja premore, ker so na sveti večer o polnoci novi pevci nastopili, in Tantam e go in latinsko mašo tako dobro zapeli, da je ljudstvo kar strmelo, vsak je mislil, Bog ve od kod so ti pevci prišli, ker so tako lepo in natančno peli, da jih je bilo veselje poslušati, smelo morem trditi; odkar so naše krasne orglje, leta 1825 po slavnem umetniku p. Bassi in leta 1856 po g. Francesco Tappari, rojenem v Castelbaldi blizu Padove, dočelane, niso še nikdar tako veličastnega petja spremljale, kakor te božične praznike; tedaj čast mlademu našem pevovodju, ki je v tako kratkem

času svoje mlade pevce, kateri poprej niso nobenega pojma o petji imel, tako dobro izuril, Bog ga živi še mnogo let na čast našej domovini.

Domače in razne vesti.

Leto 1885. je navadno leto z 365 dnevi. Predpust bove trajal 43 dni, to je, od 7. januarja do 17. februarja. Velikonoč bove 5. aprila, Binkošti 24. maja. Vsi sveti padejo na nedeljo. Gledé na premakljive praznike se leto 1885. enači z l. 1801., 1863., 1874. in 1896. — Po dva praznika bomo imeli 1. in 2. februarja (svečnica), 28. in 29. junija (nedejta in Sv. Peter in Pavel), 15. in 16. avgusta (Nehohod M. D., sobota, nedelja). Pri nas se bode letos videlo le enkrat mrknjenje lune. — To je kratek posnetek kalendarja za leto 1885, kateri naj služi posebno društvom.

Še nekatere vesti o Cikoriji. Eden odbornikov Cikorije, trd Kranjec, prišel je večraj k nam in nam je javil, da on noče imeti uobenege posla s tem društvom. — Drug odbornik, nek magistratni sluga G. pa se krega sam zé seboj. — Cikorija ima namreč geslo »fuora i Kranjci»; omenjeni magistratni sluga pa je sam kriv, da je prišlo več Kranjev v okolico, prodati jim je namreč moral vse svoje zemljišče. — Torej ena in ista osoba kliče in vabi po enej strani, po drugej pa odbaciva Kranjce. — Kde je zdrava pamet? Morda v vinu? Lepa je tudi to-le: Ko je imela Cikorija zadnjič zbor, i-tega nič naznanila oblastnjajem; ko je bil uže zbor pri koncu in je postrešček št. 46 delil mej nazoče neka pravila, kar nakrat se prikáže skoz vrata policijski komisar in zapleni vse one tiskovine ter ukaže, da se nepostavni zbor precej razide. — Ztaj bodo osnovatelji Cikorije imeli še proces zaradi prestopka postave o zborovanju. — Dober začetek, »Cikorija»!

Samemor ljubljanskega banknega vodje. Iz naših pisem se je dokazalo, da je bankni vodja Zenari večidel ukradenega denarja na borski zalgraj; pa tudi je zelo prepotratno živel. Mi smo uže zadnjič omenili, da tatvina znaša okoli 100.000 gold., drugi časniki so navedli le 70.000 gold. Da smo mi prav imeli, razvidno je iz tega, da zdaj časniki poročajo, da je Zenari poleg 70.000 gold. ukradel tudi 27.000 glid., katere je vladni svetovalec vitez Stöcki banki dal v shrambo. Delnična istina z rezervnim zalogom vred ne znaša toliko, da bi se mogel pokriti primanjkljaj. Zenari je zapustil vdove in četero otrok, ki so tudi za primerljaj samomora zavarovani za 20.000 gold. Več o tem prihodni.

Tržaške novosti: Veselica slov. društva. Danes zvečer bode imela Tržaška čitalnica krasno Silvestrovo veselico, ples, petje, šaljiva loterija, vse to se bode vršilo, o polnoci pa se napravi udom in gostom neko posebno iznenadenje na vrhu čitalnice. Del. podp. društvo pa se zbere k Silvestrovemu večeru v dvorani »Al. Giardinetta» na Akvedotu; tam pa bo še več domača zabava in mnogo kratkočasja. — Na novega leta večer ima čitalnica občni zbor, ki utegne biti letos posebno zanimiv. 8. januarja pa bode imelo Tržaško podporno društvo v salonu »Al. Giardinetta» ples.

Ravnatelj Tržaškega Tramway-a, tudi mej Slovenci dobro poznani inženir Ph. Schmitt, zapusti z novem letom to službo in ostane le še ud upravnega sveta tega društva. Uradniki in služabniki društva pripravljajo podjetljivemu in človekoljubnemu možu ovacijo.

Podl je kotel parne mašine Lloydevega parnika »Danubio» in poškovana, močno oparjena sta bila dva kurjača; čruga nesreče pa se ni zgodilo.

Iznenadjenje. 45 letni bivši poveljnik trgovsk. broda, gosp. August Luković je stanoval uže par let v 4 nadstropju hiše št. 2 v ulici Sv. Katerine, oblačil se je tako ravno in se hranil tako slabo, da je vse mislilo, da mož ži o i milodarov ter da nima belega. Pred nekaterimi dnevi zbolil na kočicah in ga odnesejo v bolnico, ali prosil je, da naj nesajo z njim tudi nek mali korček, katerega je imel navadno pod posteljo svoje temne sobice. — Želja se mu spolni; ali v bolnici po 8 dneh umre, in ko pride komisija ter odpre kovčeg najde v njemu na veliko začudenje znesek 60000 glid. v gotovini in drž. obligacijah, te dni je sodnjia telegrafovala v Percanji, v Dalmaciji, rojstni kraj rajncega, da izve ako ima kaj sorodnikov dedičev, ali odgovora še ni.

Nesreče. Zidar Jakob stanujoč pri sv. Jakobu se je v nedeljo iz praga svoje hiše menil se svojim sosedom, kateri je basal puško, kar nakrat počil strel in zidar Jakob se zgrudi na tla skoro mrtvo zadet. Sosedje odnesli so reveža v bolnico. Nepredvidnost pri basanju je očeta družine spravila v veliko nesrečo, morda celo smrt.

Štrajšno opeklo se je neko ubogo slovensko dekle, ki je prišlo služiti v Trst

za dobro strežnico k uspešni gospodi. Topila je znano zmes za čiščenje parketov, ali ker ni stvar razumela, se je zmes unela in zibel je buknol v revico, po vsem životu opečeno, so jo odpeljali v bolnico.

Policijsko. Nek trgovski pomočnik se je te dni povovarjal v ulici Capitelli z neko lehkó žensko, ko se od nje poslovil in hoče pogledati na uro. Se pripriča, da mu je ona ženska zmaknola uro. — Policijski je te dni zaprla Frančiško P. iz Nabrežine in še več drugih možkih zaradi nemoralnega vedenja na ulici. — Te dni so nekateri tatovi pokradli vse polno kokoši po okolici, bo za Silvestrovanje. — V ponedeljek zvečer okoli 11 ure je drzni lopov na korzi napadel nekega čevljarja in mu vzel se silo uro z verigo iz žepa. — Policijski je te dni zaprla 10letnega furlančka zaradi tatvine. Zgodaj je začel. — Zaprla je policija te dni še več nevarnih oseb. Pred in po praznikih ima policija navadno posla čez glavno.

Prve prihodnje porotne seje se prično na Primorskem meseca februarja, in sicer v Trstu 9. v Gorici 10. in v Rovinji 11. februarja ob devetih dopoldne. Prvomestnik tega sodišča bo v Trstu deželnega sodišča načelnik Mosetič, njegova namestnika deželnega sodišča svetovalca O. Danelon in D. Sciolis.

Društvo sv. Cirila in Metoda v podporo slovenskemu šolstvu bode se ustanovilo v Ljubljani za vse slovenske pokrajine. Včeraj bilo je posvetovanje nekaterih rodoljubov, ki so vsi spoznali nujno potrebo, da se slovensko šolstvo energičneje, ko doslej, zlasti tam podpira, kjer se vzlic v zakonu izrečeni narodni ravnopravnosti slovenski deci celo prvi pouk v tujščini sili. Posvetovalo se je potem o načelih in načinu, po katerem bo društvo delovalo. Konečno se je izvolil osnovalni odbor, kateri ima sestaviti pravila ter jih predložiti vladi v potrjenje. V odbor so bili izbrani gg. L. Svetec, dr. Vošnjak, J. Murnik, prof. Tomaž Zupan in I. Hribar.

Književnost.

Die reiche der heiligen drei Könige napisal Anton Urban kanonik in župnik v Ljubljani. V «Katoliški tiskarni» v Ljubljani izšel je ravnokar drugi natisek te knjige. Pisatelj tega dela opisuje nam na podlagi mnogih del o zamaknjenju zveščane Katerine Emerib, svetega pisma, in zgodovine in drugih zemljepisnih del, prav natanko potovanje sv. treh kraljev, njih dogodivščino po poti v Betlehem in bivanje v Jeruzalemu in Betlehemu. Knjiga, ki obseza 101 str. pisana je v lepej, čistej nemščini in z razločnimi slovi, priporoča se gorko kot božični dar. Škoda le, da je pisana v nemščini, svoj namen bi dosegla tudi, ako bi bila v slovenskem jeziku, kojega govore vsi duhovni Kranjske, Primorskega in drugih slovenskih pokrajin in dostopna bi bila tudi priprostemu kmetu.

V tej priliki naj nam bo dovoljeno izraziti naše sožaljenje, da se v našem jeziku tako malo bogoslovnih del spiše. Dokler nas ni pred nekaj meseci g. Zupančič, profesor na ljublj. bogoslovnem učilišču obdaril z lepim svojim «Duhovnim Pastirstvom» nismo imeli mi Slovenci skoraj nič v našem milem jeziku napisanega o tej stroki, razven nekaj malega n. pr. dela I. Kosceca. Treba bi tudi to stroko kaj več obdelovati.

O nenjeneni knjigi priložen je zemljevid krajev, po kojih so sv. trije kralji hodili proti Betlehemu in stane 80 kr. Na prodaj se vdobiva v «Katoliški Bukvarni» v Ljubljani.

Narodna biblioteka, katero izdaje podjettljivi g. Krajec v Novem mestu, prišla sta te dni na svitlo 13. in 14. snopič, ki obsegata prvo polovico slovečega českega romana Božene Nemcove «Babica», ki ga je poslovenil Fr. Cegnar. Tudi to podjetje je vredno obile podpore.

V tiskarni Bamberg & Kleinmayr izšel je te dni drugi popolnjeni natisek S. Gregoričevih poezij. S kakim veseljem so bile pred dvema letoma sprejete to je vsem znano: torej naj bodo vsemu slovenskemu občinstvu gorko priporočene. Cena elegantno vezanin je 2 glđ.

Tržno poročilo.

Ker smo mej prazniki, se skoro o kupčiji ne more govoriti. Nič posebno se ne hvalijo tržaški trgovci z letom, katero pojde danes v večnost; ali tudi v deželah, s katerimi ima Trst velike zveze, vse toži o slabej kupčiji, kriza bo še dolgotrajna, uzrok krize je prevelika nesolidnost v trg. krogih sploh. kupčija zgubila je svojo trdno podlago. Zatorej se bo to krize in krahi še večkrat ponavljali predno se sčisti zrak in se trgovina zopet vrne na popolno solidno podlago. V belej našej Ljubljani se prav zdaj vrši uže drugi «krah» v 10 letih, to prejšnja govori za naše trdenje, da so enake bolezni postale kronične. Trgovskim krogom želi za danes naš trg. poročevalec.

da bi leto 1885 bilo ugodnejše v trgovini, nego leto 1884. Cene raznega blaga so skoro nespremenjene; sicer pa prinesemo v soboto obširni cenik.

Borzno poročilo.

Borsa nekoliko bolj živahna, državni papirji iskani po nekoliko viših kurzijah; vidi se iz tega, da vse zadnje katastrofe niso omajale občnega zaupanja.

Dunajska Borsaa dne 27. decembra

Enotni drž. dolg v bankovcih	81 glđ 90 kr
Enotni drž. dolg v srebru	82 » 90 »
Zlata renta	103 » 90 »
5% avst. renta	96 » 80 »
Delnice narodne banke	858 » — »
Kreditne delnice	291 » 50 »
London 10 lir sterlin	123 » 15 »
Napoleon	9 » 74 »
C. kr. cekini	5 » 79 »
100 državnih mark	60 » 20 »

Vabilo. Podpisani Vas uljudno vabi k občnemu zboru, kateri bode v nedeljo dne 11. januarja ob 5 uri popoldne v dvorani Slovenske čitalnice (Monte verde). Na zdravje! V Trstu, 28. decembra 1884.

Odbor «Sokola»

Dnevni red: 1. Govor staroste. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo pregledovalcev računov. 5. Volitev staroste in 8 odbornikov. 6. Volitev pregledovalcev računov. 7. Posamezni predlogi.

Izvadek iz društvenih pravil: § 4. Vsak član ima pravico do vseh iz društva izvirajočih naprav, sme se uleževati občnih zborov, sme nasvete staviti, glasovati in v odbor izvoljen biti. — § 7. Vsako leto meseca januarja skliče odbor glavni zbor. — § 8. Občni zbor ima najvišjo pravico v vseh stvareh, ter določa z nadpolovično večino glasov, bodi si članov pridujočih kolikor koli občni zbor voli starosto in 8 odbornikov za eno leto, odbor si pa izmed svoje srede izvoli podstarosto tajnika in blagajnika. Nadalje določa občni zbor pristopnino in mesečnino, preneha društvena pravila, potrjuje društvene račune in poročane ter voli za to delo tri pregledovalce, sklepa o nasvetih društvenega odbora ali posameznih članov. — § 9. Odborniki morajo stalno v Trstu stanovati, ter brezplačno opravljajo društvene posle.

Veselični odsek «Tržškega Sokola» uljudno vabi č. g. člane in prijatelje plesa na plesni venček, kateri bode dne 1. januarja v redutnej dvorani gledališča Politeama Rossetti. Začetek ob 8 uri zvečer. PS. Gg. člani se prosijo, da pridejo v društvenej obleki. Ustopnice za nečlane dobivajo se v trgovinah g. Ivan Valenčič, Via nuova št. 39 in g. M. Keržeta, Piazza San Giovanni št. 1.

Poslana.

Ker so naši tuji in tudi nekateri domači sovražniki po mestu raztrosili vest, da je delalako podporno društvo zgubilo pri falimentu ljubljanske eskomptne banka f. 5000. — in ker so to vest prinesli tudi listi, «L'Indipendente», «Il Piccolo» it d., javljamo podpisani s tem, da del. podp. društvo ni nikoli imelo denarja v eskomptnej banki, pač pa v ljubljanskej hranilnici, v prvej hrvatskeji štedionici v Zagrebu, pri tuk. tržaški banki, in na enej prvej intabulaciji v Trstu, da je torj ves društveni kapital baš tako dobro naložen, da ima društvo popolno pupilarno gotovost, kakor to zahtevajo tudi pravila. Da se je pa mej tržaško Iredento raznašala vest, da je falirala ljubljanska hranilnica, to kaže zopet njihovo nevednost glede avstrijskih razmer, kajti komu ni znano, da je ljubljanska hranilnica eden najsolidnejših zavodov ne le v Avstriji, temuč tudi v Evropi in da tudi v Rimu je težko kaj solidnejših zavodov, od kranjske hranilnice, katero bi morali Tržčanin toliko bolj poznati, ker se tako radi sprehajajo po akvedotu, katerega tistati je sdatno pomagala baš ona hranilnica. Trst, 30. decembra 1884.

Za del. podp. društvo: Predsednik V. Dolenc, Denarničar K. Šmidt, tajnik M. Katalan.

*) Za takove članke je uredništvo toliko odgovorno, kolikor mu dotični zakon veva. Uredn.

Agencija za posredovanje

E. GEROMINI-JA

priskrbuje službe svake vrste u Avstriji i inozemstvu. Kupuje i prodava kuće, po najugodnijimi pogodbami. Piazza Ponterosso br. 2. I. kat.

Ne more se onim, ki na deželi stanu jejo, dovolj tople priporočati, naj vedno hranijo doma eno škatljo č **švicarskih kroglic lekarja Brandt-a**, da pri naglo nastopivših overah (vetrovih, pritiški krvi, boleznih na jetrih in žolču) morejo to gotovo in nobeno bolečino prizdevajoče domače zdravilo rabiti. Dobiva se škatljica po 70 kr. v vseh lekarnah.

C. k. priv. tovarna
L. Tedesko & C.
DUNAJ.
Tovarna v Požunu V Trste Corso 709-2.

VELIKANSKA ZALOGA
popolnoma izdelanih oblek za gospode in spalnih sukenj, obleke za dečke in majhne otroke, plašče in obleke za deklice in otroke v najelegantnejši in najnovjši modli.

Odlikovani na vseh svetovnih razstavah radi velike elegancje, solidnega dela in posebno nizke cene svojih izdelkov.

Vsa obleka je po najnovjši modli uprav za to izdelana iz najmodernejše robe, kakor pri vsem tem jako cene, akoravno fine in izvanredno fine vrste, vedno v vseh velikostih na razpolaganje, po čudno nizkej 24—24 stalnej tovariški cenai

Filiala pri **Al. Eisenstädter** v Trstu Corso št. 709-2.

PIJANSTVO v vseh stadijah osdravi po desetletnej praksi reelin in vestno, tudi na da bi dotični prej vedel, s jamstvom **TH. KONEZKY**, Berlin, Brunnenstrasse 53, izumitelj radikalnega zdravljenja in specialiat za trpeče za pijanstvom. Uradno pooverjena sahvalna pisma, ki potrjujejo upliv tega nedosegljivega sredstva nasproti sredstvom raznih ponarejalcev, zastoj.

Nič več kašlja
Prsni čaj
napravljen po lekarničarju
G.B. ROVIS
v Trstu, Corso 47

ozdravi vsak kašel, še tako trdovraten, kakor to spričujejo mnoga naročila, spričevala in zahvale, ki dohajajo od vseh strani in pa uspehi prvih tuk. zdravnikov.

Ta čaj je sestavljen iz samih rastlin in čisti kri, ima dober okus in velja en zavoj za 3 dni 60 n.

Omenjena lekarna izdeluje tudi **pile za prestenje života in proti maddronu** iz soka neke posebne rastline, katerih uspeh je velik, posebno pri zaprtem truplu, želodčnih boleznih itd. in se lahko uživajo o vsakem času brez obzira na dijeto. **Ena škatlja velja 30 sold.**

Plašter in tudi tinktura proti kurjim očesom in debelej koži — cena 3 plaštrov za kurja očesa 20 soldov. — Ena steklenica tinkture 40 soldov.

Edina zaloga v Trstu v lekarni **Rovis**, v Gorici v lekarnah **Cristofoletti** in **Pontoni** in v Ajdovščini v lekarni **Guglielmo**. 11—11

V tej lekarni govori se tudi slovenski.

Največega zanimanja za perice je
LUG FENICE

kateri nadomestuje pri pranju perila milo, sodo in pepel, ter ne poškoduje ali žge najmanje tkanine, katere se ž njim perejo. Občinstvo samo se bode lahko prepričati o velikej koristi in majhnem trošku perila, ako se poslužuje tega luga, kajti prištedilo bode časa in denara.

Jedina zaloga v mirodilnici
C. GUARRINI
ulica S. Sebastiano št. 514.
Na drobno pa se prodaja ta lug v drugih mirodilnicah in prodajalnicah jestvin, in povsod se dobi tudi navod, kako rabiti omenjeni lug.

VELIKA PARTIJA
ostankov sukna
(3—4 metre), v vseh barvah za cele možke obleke, pošilja proti povzetju po 5 glđ. ostanek.

L. STORCH v Brnu
tvarina (sukno), koja se nebi dopadala, more se zamenjati.

KAPITALISTOM!

Na meji južne Štajerske, tik lepe državne ceste, pol ure od železniške postaje prodá se po jako ugodnih uvetih **800 orakov** (Joch) **krasnega mladega gozda** (jelcvo, bukovo in hrastovo drevje) tu v pravem smislu besede kapital raste, in brez pretiravanja more se reči, da v malo letih se vložena svota podvostruči. Natančneje pismeno ali ustmeno zve se pri **Antonu Kavčič-u v Pregradi** Südbahnstation Pöltschach.

Častno diploma: v Zürichu 1883. Zlato svetinjo: v Nizzi in Kremsu 1884.

SVIRÁLA
(Spi-Iwerke).
ki 4—200 komadov svirajo, brez ali pa s posebnim povdarcom z bobničom, zvončki, kitarico, rajskimi glasovi, harpo itd.

Sviralne skrinjice
(=pielosen)
od 2—16 komadov; dalje: stala za smodke, švicarske hišice, albumi za slike, pisalna priprava, omarice za rokavice, obtežniki, vase, tabačnice, mislice za mojškre, steklenice za vino in pivo, stoli itd. Vse na sviranje. Vedno najnovjeje in najzbornišče posebno pripravno za božične darila, prinoča **F. H. HELLER** v Brnu na Švicarskem. Le kdor naravnost od nas naroči, dobi pravo blago; cenilnike s podobami pošiljamo franko.

Medjunarodna linija

TRSTA VZI **NOVI-JORK**

Iz Trsta v Novi-Jork naravnost.
Veliki prvorazredni parniki te linije vozijo redno v Novi-Jork in vspremajo blago in popotnike po najnižjih cenah in z najboljšo postrežbo. 4—13

V NOVI-JORK. Odhod iz TRSTA.
Parnik «Germania», 3400 ton, v 15. dan januarja. Popotniki naj se obrnejo na **J. Terkuile**, generalnega pasažnega agenta. Via dell'Arsenale 13, Teatro Comunale v TRSTU. Kajuta za potnike 200 glđ. Vmesni krov 60 glđ. Zaradi vožnje blaga obrne naj se na **Emiliano d' Ant. Pogliayen**, generalnega agenta.